

sînt încă destul de sceptici față de asemenea manifestări. Am să dau un exemplu: de mai multă vreme s-a purtat o întreagă campanie pentru promovarea piesei într-un act, dar această campanie nu a dus la nici un rezultat. Aproape tot ce s-a publicat și s-a jucat sub înfrîurirea Casei de creație nu merită atenție. Cu totul independent însă de această campanie, descoperim că toți tinerii înzestrați scriu în momentul de față piese într-un act. Ei fac asta, cum spuneam, din dorința de a se exprima lapidar și violent. Aici cred că directorii de teatru pot interveni, favorizînd maturizarea artistică a acestui fenomen, bineînțeles, dacă își asumă riscurile pe care le presupune o asemenea inițiativă. Dacă vom da posibilitate pieselor scurte, scrise de tineri necunoscuți, să ajungă în fața publicului, vom contribui, fără îndoială, la îmbogățirea dramaturgiei noastre. Nu înseamnă că tot ce vom juca va fi de cea mai bună calitate. Exact cum în pictura modernă trebuie să treacă uneori timp ca să-ți dai seama dacă e vorba de un fapt autentic de artă sau de impostură, și în cazul acestor debuturi nu putem merge la sigur. Dar trebuie să creăm o posibilitate selecției viitoare, timpul urmînd să aleagă de la sine ce e valoros, să despartă ceea ce e cu adevărat interesant de ceea ce mimează valoarea. Nu trebuie să ne speriem de modul de exprimare al tinerilor, care, în dorința de a scrie contemporan, recurg la o mulțime de procedee din dramaturgia universală a prezentului, găsindu-și sau căutîndu-și, de pildă, puncte comune cu teatrul absurdului. Scrierile lor supără uneori prin impresia de mecanic pe care o dau, simțim în ele cîteodată rețeta. Indiferent de asta, cred că tinerii trebuie lăsați să-și spună cuvîntul. În teatru se pătrunde mai greu decît în alte genuri — un debut costă, chiar dacă montarea e modestă, posibilitățile unui repertoriu sînt relativ limitate (cîte piese noi se pot juca într-o stagiune?). S-ar putea întîmpla, de asemenea, ca unele debuturi nu lipsite de calități să nu placă de la început publicului. Dar noi trebuie să avem îndrăzneala unor asemenea începuturi.

În ceea ce-i privește pe autorii mai vîrstnici, cred că nu există nici un fel de opreliști — în afara acelor pe care singuri și le creează — pentru atacarea unor conflicte și a unor modalități de expresie legate de marile probleme ale vieții noastre. Poate că trăim un moment de acomodare. Am intrat într-un contact foarte viu și continuu cu literatura teatrală mondială, ieșind dintr-un oarecare provincialism al repertoriului și această schimbare de context cere, poate, un timp de adaptare — la expresivitatea nouă, la o problematică încă neexplorată, la un anumit nivel de exigență. În cadrul acestui fenomen de acomodare, noi vom fi în situația de a ne defini originalitatea. Eu cred că într-un an — nu în stagiunea care se deschide, ci în cealaltă — vom asista la un sezon teatral foarte interesant ca dramaturgie originală. Autorii mai vîrstnici ne vor surprinde prin modificarea problematicii pe care o vor prezenta, cei tineri vor aduce cu ei o schimbare radicală de peisaj.

În momentul de față, din cauza unei legitime dorințe de a evita didacticismul moralizator, caracterul prea programatic al piesei de teatru, s-a alunecat puțin spre o literatură minoră, în care contextul social-politic al problemelor discutate a fost estompat. Socotesc că o dramă personală, oricît ar fi de puternică, nu poate să devină fapt artistic mare, dacă nu are implicații foarte profunde în realitatea înconjurătoare. În sensul acesta, cele spuse de tovarășul Nicolae Ceaușescu, primul secretar al Comitetului Central al partidului, la întîlnirea cu oamenii de cultură și artă sînt foarte bine venite. Cuvintele sale constituie un semnal de alarmă în fața tendinței de sărăcire și de minimalizare a opere dramatice. Sper că, în cadrul procesului de acomodare la nou, despre care vorbeam înainte, noi vom învăța, din nou, și mai bine decît înainte, să dezvoltăm în fața publicului o dezbateră social-politică pasionantă, în afara căreia literatura teatrală este condamnată la un caracter efemer.

◆ CRIN TEODORESCU

Dacă nivelul general al vieții noastre teatrale a fost foarte ridicat, aceasta s-a datorat în primul rînd nivelului atins de arta spectacolului, și mai puțin de dramaturgie, care — mi se pare — trece printr-o *relativă* rămînire în urmă.

Printre premierele stagiunii încheiate nu s-au prea înregistrat multe piese originale noi, care să dezbată problemele *majore* ale realității *noastre* la același nivel

de tensiune intelectuală și la aceeași efervescență creatoare ca acelea întâlnite în arta spectacolului.

Poate ca o reacție față de dramaturgia schematică, naturalistă, care plictisea publicul, unii autori au ales calea comodă de a se retrage în zona temelor și semnificațiilor minore. Exemplele sînt cunoscute. Și cred că dramaturgii noștri își dau seama că nu cu astfel de „piesușite” drăguțe și cu comedioare „fără pretenții” vom răspunde competiției cu dramaturgia străină — competiție care se desfășoară acum „la vedere”, în fața publicului, fără „protecționism vamal”. Să nu uităm că dramaturgii pe care îi jucăm azi — și O'Neill și A. Miller, și Sartre și Ionescu, și Dürrenmatt și Frisch, și Osborne sau chiar hulitul de unii Tennessee Williams — dovedesc o adîncă, o dramatică, o tensionată seriozitate în tratarea acelor probleme ale realității lor, sau ale filozofiei lor, la care sensibilitatea lor artistică a răspuns. Citind dramaturgia secolului al XX-lea, constatăm că toți autorii care contează ni se dezvăluie — cu toate variațiile de orientare ideologică, ori de angajare politică (sau în ciuda limitelor și obstacolelor pe care aceste orientări și angajări le creează uneori) —, ni se dezvăluie, spunem, ca niște oameni foarte gravi, adînc și cinstit preocupați de a descifra sensurile vieții așa cum li se arată în acest secol de răsplată, adînc și cinstit preocupați să desprindă măcar cîteva adevăruri majore privind omul contemporan. De ce să nu venim la această competiție (care acum a devenit o situație de fapt, volens-nolens) cu o literatură a noastră la același nivel de tensiune, de intelectualitate și de pasionalitate — dar care să proclame adevărurile *noastre* majore, izvorite din realitățile *noastre*, filtrate prin filozofia *noastră*? Aceasta nu înseamnă că cerem dramaturgilor să revină la piese plicticoase, să ilustreze locuri comune, să transforme piesa de teatru într-o carte cu poze și concepte morale știute de toți.

Le cerem să descopere în viață adevăruri zguduitoare și încă neexplorate, așa cum marii dramaturgi din toate vremurile au descoperit în viața lor și a oamenilor din jurul lor.

După cum s-a subliniat la întâlnirea conducătorilor de partid și de stat cu oamenii de artă, dramaturgia este chemată să contribuie efectiv la cunoașterea și construirea vieții.

3. REPERTORIUL STAGIUNII

◆ DINA COCEA

N-aș vrea să neg valoarea acestui repertoriu, lărgirea lui simțitoare, dar mi se pare că în el se descifrează uneori tendințe de modă, îngrijorătoare. Comoditatea, graba, informarea insuficientă, pornirea de a copia ce face alt teatru, reeditînd succesele sigure, ușurința cu care se reiau drumurile bătute se observă ori de cîte ori apelăm la unii și aceiași dramaturgi, sau ne închidem într-o arie relativ restrînsă de opere literare. Nu o dată, selecția operată de un teatru sau altul nu se oprește la ceea ce este mai bun din opera unui autor. Nu o dată, un dramaturg sau un fenomen dramaturgic este părăsit, înainte ca toate posibilitățile mari de artă a spectacolului să fi devenit realitate (cazul Brecht, O'Neill); ne plictisim prea repede, și de aceea nu culegem decît rar roadele unei politici de repertoriu, consecvente și de lungă durată. În privința asta simțim adeseori lipsa unui punct de vedere ferm, aparținînd conducerii teatrelor, în elaborarea repertoriilor. De aceea, putem vorbi încă de unele repertorii întîmplătoare, alcătuite după ureche, aflate mereu în fluctuație.

◆ OCTAVIAN COTESCU

Am văzut în anii trecuți nenumărați Brecht, unul după altul în diferite viziuni și interpretări, dar acum se pare că originalul întemeietor al teatrului epic dispăre de la orizont. Aceeași soartă se pare că urmează s-o împartă Dürrenmatt și Ionescu, pentru